

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 DEP
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref: es

Oslo 13. september 2010

Svar på høring – det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten

Tekna organiserer 54 000 medlemmer med høyere utdanning fra teknologiske eller naturvitenskapelige fag. Vi har medlemmer som arbeider i petroleums- og leverandørindustrien, så vel som innenfor fagmiljøer knyttet til marinbiologi, bioprospektering, forvaltning av hav- og naturressurser med mer. Spørsmålet knyttet til oljeutvinning i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten berører derfor mange av våre medlemmer.

Tekna mener at det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten utgjør et solid og omfattende arbeid. Kunnskapsgrunnlaget for beslutninger vedrørende forvaltning av de omstridte havområdene skulle dermed være styrket. Samtidig registrerer vi at rapporten peker på at det fortsatt eksisterer et stort kunnskapsbehov på en rekke områder, noe som vi kommer tilbake til i denne høringsuttalelsen.

Det er viktig at det ikke tas forhastede beslutninger vedrørende fremtidig bruk og forvaltning av våre nordlige havområder. Regjeringen har varslet at den vil legge frem en rapport om forhold ved oljekatastrofen i Mexicogulften rundt 15. oktober 2010. Ny og relevant kunnskap som innhentes i denne forbindelse bør også utgjøre en del av det kunnskapsgrunnlaget som regjeringen legger til grunn for en beslutning om det skal åpnes for oljeleting i de aktuelle havområdene.

Oljevirkosomhet vil gi positive ringvirkninger i form av økt sysselsetting og verdiskaping i landsdelen. Men dette må veies opp mot negative ringvirkninger for annen type næringsaktivitet, som havbruk og reiseliv. Ikke minst er vi opptatt av verdien av urørt natur, som det er vanskelig å sette en prislapp på. Spørsmålet om olje- og gassutvinning i nord må vurderes bredere samfunnsmessig enn ut fra økonomi og næringsinteresser alene.

Havområdene i nord utsettes for påvirkning fra ulike typer næringsvirksomhet, som skipsfart, fiske og virksomhet på land, som alle kan gi uheldige konsekvenser for miljøet. Petroleumsvirksomhet vil på samme måte kunne påvirke miljøet negativt. Det er viktig å få frem risikoen, det vil si sannsynligheten for uheldig påvirkning og konsekvensene av dette, som ulike typer virksomhet kan utsette havområdene i nord for. Fordi det her handler om særlig sårbare og verdifulle områder, bør det settes særlig strenge krav til all type menneskelig virksomhet, inkludert krav til teknologiske løsninger som kan redusere sannsynligheten for uhell og konsekvensene av disse.

En beslutning om at det ikke skal åpnes for oljeleting utenfor Lofoten og Vesterålen kan medføre en nedtrapping av petroleumsindustrien i Norge. Vi kan få utfordringer i å utvikle og beholde kompetansemiljøer som har bidratt til høy verdiskaping innenfor olje og gass. Hvis utfallet i saken blir et nei til oljeleting i disse havområdene, er dette noe vi forventer at regjeringen har oppmerksomhet om og bidrar til å håndtere.

Tekna har følgende konkrete kommentarer til rapporten:

Potensielle hendelser som kan føre til akutt forurensning (5.3)

Risiko knyttet til sjøtransport

Relatert til dagens aktivitetsnivå, vurderes sjøtransport å bidra mer enn petroleumsvirksomheten til samlet miljørisiko tilknyttet akutt oljeforurensning. Samtidig viser rapporten at det har vært en 70 % økning i tankskiptrafikk fra 2008-2009, og at denne type trafikkvirksomhet vil fortsette fremover. Økningen er hovedsakelig knyttet til igangsetting av Snøhvit og økt transittrafikk fra Russland. For å redusere risikoen for uhell knyttet til skipstrafikk, er det blant annet innført et trafikkseparasjonssystem i norsk økonomisk sone på strekningen mellom Vardø og Røst. Det kommer imidlertid ikke klart frem hvordan den økte trafikken innvirker på de 2-3 omlastingsfjordene på norsk side, hvor oljen fra oljefeltene lastes over i større cargoskip for videre transport. Vi savner en oversikt over hvilke tiltak som planlegges eller allerede er innført for å redusere risikoen for utslipp i disse omlastingsfjordene. Dette er en viktig del av beredskapsutviklingen for regionen som ikke er belyst i rapporten.

Petroleumsvirksomhet i Lofoten vil i seg selv gi mer sjøtransport tilknyttet petroleumsaktiviteten. Det vil øke risikoen for ulykker og oljeutslipp til sjøs.

Risiko knyttet til petroleumsvirksomhet

På bakgrunn av faglige innspill vi har fått fra våre medlemmer i petroleumsnæringen har vi følgende kommentarer knyttet til rapportens del om scenarier knyttet til petroleumsvirksomhet som kan føre til akutt forurensning:

- Kapittel 5.3.2.2 viser relevante ulykkestyper forbundet med petroleumsvirksomhet i planområdet. Et ulykkesforløp som også er relevant, men som ikke nevnes i rapporten, er

tap av installasjon på grunn av strukturell kollaps, som følge av eskalering fra brann eller eksplosjon. Ulykker av denne typen skjer svært sjelden, men hvis det skjer for en flytende produksjonsenhet (FPSO) med stor lagerkapasitet, kan utslippet bli klart større enn det som er angitt i kategori F i tabell 5.3.2.1.

- Det angitte potensialet for maksimumsutslipp ved utblåsning er for lavt i rapporten (tabell 5.3.2.1). Utblåsningsraten er avhengig av reservoarforhold og medium. Maksimumsscenarioet i rapporten angir et maksimalt utslipp på 650 000 m³, med varighet «måneders». I risikoanalyser benytter man ofte høyere utblåsningsrater enn det som antas her. Ved utblåsninger hvor det er nødvendig å bore avlastningsbrønner kan det ta lang tid å stanse en lekkasje, slik tilfellet var i Mexicogulften. De totale utslippene fra denne ulykken var på omlag 780 000 m³ (4,9 mill fat olje), og det tok tre måneder å stanse lekkasjen.
- De samme forhold gjelder for oljedriftsberegningene i kap. 5.7.2.1 og 5.7.2.2. Her er antatt maks rate 4500 tonn per dag, og med maks antall utslippsdøgn på 50 døgn. Med antatt tetthet av olje lik 850kg/m³ tilsvarer utslippet i Mexicogulften om lag 7620 tonn per dag (i snitt) over en periode på 87 dager - dvs. vesentlig høyere enn det som er lagt til grunn i det faglige grunnlaget.
- Tekna mener at strenge klima- og værforhold i arktiske farvann gjør at det må stilles spesielle krav til utforming av petroleumsinstallasjoner i disse områdene. Det er behov for mer kunnskap om petroleumsinstallasjoner i ekstreme værforhold, herunder også oljevernberedsakp.

Miljørisiko ved akutte utslipp (5.7.)

Under høringskonferansen om Forvaltningsplanen i Svolvær den 8. juni 2010, gruppe 3 om risikoanalyse, dreide en stor del av diskusjonen seg om utslippsscenarioene for petroleum (kap. 5.7.2.2). Havforskningsinstituttet påpekte at flytting av punktene (figur 5.7.2.1) for utslipp i modellen vil ha stor innvirkning på de beregnede miljømessige konsekvensene. Fra andre ble det også påpekt at det ikke var tatt hensyn til lokale strømforhold i modellberegningene. Veritas opplyste at dette ikke var mulig fordi det ikke eksisterer data om lokale strømforhold som kan benyttes i modellene. På bakgrunn av denne diskusjonen mener Tekna at det er viktig at disse relevante usikkerhetsfaktorene gjøres kjent når scenariene formidles. Vi foreslår også at analysen utvides med flere punkter for å få frem variasjonen i de miljømessige konsekvensene som de ulike scenariene gir.

Særlig verdifulle og sårbare områder (kap 7)

I forvaltningsplanen fra 2005 (St. meld. nr. 8, 2005-2006) ble en rekke områder vurdert som særlig verdifulle og sårbare. I forvaltningsplanen heter det derfor at det skal tas spesielle hensyn i disse områdene. Det ble iverksatt tiltak for å beskytte områdene, inkludert restriksjoner på petroleumsvirksomhet.

Rapporten som nå er på høring slår fast at det ikke er grunn til å endre status for de sårbare og verdifulle områdene. Høy naturverdi blir bekreftet og styrket innenfor områdene som er kartlagt av forskningsprogrammet MAREANO. I tillegg har forskningsprogrammet SEAPOP vist at mange av områdene har sjøfuglbestander i tilbakegang. Det er særlig i Nordland VII (utenfor Lofoten) det er store og verdifulle naturforekomster.

Dette er kunnskap som bør få konsekvenser for forvaltningen av disse områdene. For havområder som karakteriseres som særlig verdifulle og sårbare, mener vi det bør stilles særlig strenge krav til all type menneskelig virksomhet. I tillegg må regelverket sikre at teknologiske løsninger som kan redusere sannsynligheten for uhell tas i bruk.

I en rapport fra Veritas, laget på oppdrag for Tekna i 2009, fremkommer det at per i dag eksisterer det teknologi som kan gi betydelig reduksjon av utslipp til sjø fra petroleumsvirksomhet, men at det er en svært omfattende prosess fra en utslippsreducerende teknologi utvikles til den implementeres. Det er blant annet økonomiske hensyn som gjør at operatører på sokkelen foretrekker teknologi som er grundig utprøvd i reelle operasjoner. Veritas mener det er behov for strengere reguleringer eller økonomiske incitament for raskere implementering av ny teknologi. Dette viser at det ikke er tilstrekkelig at ny og forbedret teknologi eksisterer. Det er behov for et regelverk som sikrer at den beste teknologien tas i bruk, særlig i de mest sårbare eller utsatte havområdene. Rapporten fra Veritas er her:

<http://www.tekna.no/ikbViewer/Content/776997/DNV%20rapport%202008-1985.pdf>

Kap 9 – Utvikling av kunnskapsbasis

Det er et omfattende arbeid som er gjort for å øke kunnskapen om våre nordligste havområder i forbindelse med forvaltningsplanen, og ikke minst med arbeidet med det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen. Faglig forum påpeker i rapporten at det fortsatt er store kunnskapsbehov både når det gjelder forskning, kartlegging og overvåking. Vi mener derfor det vil være viktig at dette arbeidet videreføres i henhold til anbefalingene i rapportens kapittel 9.9 om prioritering av kunnskapsbehov, og at det bevilges tilstrekkelig med midler til dette over statsbudsjettet. Samtidig må det arbeides systematisk med å utvide kunnskapen om hvordan naturmiljøet påvirkes av olje- og gassutvinning, og om hva som vil være langsiktige konsekvenser for økosystemer til havs og til lands ved mulige uhellsutslipp. Tekna mener også at forskningsinnsatsen innenfor oljevernberedskap må trappes opp.

Oppsummering

Rapporten fra Faglig forum peker på at det er behov for mer kunnskap om hvordan ulike faktorene påvirker hverandre, og om hvordan de samlet innvirker på økosystemenes funksjon og produktivitet. Vi vet ikke i dag hva som skaper irreversible endringer i økosystemet, og hvor motstandsdyktig havområdene i nord er mot endringer. Dette bør derfor være et prioritert forskningsområde i det videre arbeidet.

Alle typer næringsvirksomhet i de aktuelle havområdene innvirker på økosystemets bæreevne. Derfor mener Tekna at all fremtidig aktivitet bør vurderes ut fra en helhetlig vurdering av økosystemets motstandsdyktighet mot ytre påvirkning. Fordi det her handler om særlig sårbare og verdifulle områder, bør det settes særlig strenge krav til alle typer menneskelig virksomhet, inkludert krav til teknologiske løsninger som kan redusere sannsynligheten for uhell og konsekvensene av disse.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Kåre Rygg Johnsen
generalsekretær